

Työelämänäkökulmia vapaaseen sivistystyöhön ja kansainvälistymiseen

SVV:n ja EPALE-Suomen työpaja: SKOLin KAAOS-seminaari, Oulun yliopisto 7.11.25.

Jenni Pätäri, SVV-ohjelman koordinaattori, väitöskirjatutkija (TUNI) (jenni.patari@sivistystyo.fi)

Sisältö

Alustukset (15–20 min.)

1. Johdattelua vapaaseen sivistystyöhön + nostetta tutkijauralle SVV-ohjelmassa? Koordinaattori Jenni Pätäri
2. Vuolle settlementti, kansalaisopisto ja kansanopisto, Erja Stolt, rehtori
3. Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto, Jaana Rantanen, koulutussuunnittelija
4. Opintokeskus Kansalaisfoorumi, Annamari Martinviita, koulutussuunnittelija
5. EPALE – Aikuiskoulutuksen eurooppalainen foorumi, asiantuntija Alma Smolander

Tuumaustuokio, n. 15 min.

Q&A-paneeli n. 30 min.

INFO

2 490 943
opetustuntia

Yli
81 000
koulutusta

Yli
1,1
miljoonaa
opiskelijaa

290
oppilaitosta

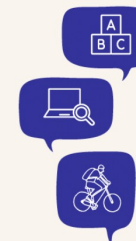
VAPAA SIVISTYSTYÖ

Suomen suurin
aikuiskoulutuksen
toimija

5 oppilaitosmuotoa:

- kansalaisopistot
- kansanopistot
- kesäyliopistot
- opintokeskukset
- liikunnan koulutuskeskukset

Opetusta molemmilla kotimaisilla
kielillä ympäri Suomen.

**Koulutukset luovat polkuja
opintoihin, työelämään, kansalais-
toimintaan ja hyvään elämään.**

"Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. (— —) Koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista."

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

Viisi oppilaitosmuotoa – 290 oppilaitosta

- Kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot, urheiluopistot (yht. 290)
- Omaehtoista oppimista ja opiskelua iästä ja koulutustaustasta riippumatta.
- Edistää yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta + ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia (Laki 632/1998).
- 1,1 miljoonaa opiskelijaa (brutto); 81 000 koulutusta; 2,5 miljoonaa opetustuntia.
- Pääsisältö: vapaatavoitteinen ja omaehtoinen opiskelu.
 - + toisen asteen ammatillista koulutus, avoin korkeakouluopetus, taiteen perusopetus, maahanmuuttajakoulutus, nuorisotakuukoulutus, työllisyyskoulutus, täydennyskoulutus, perusopetus ja lukiokoulutus.
- Oppilaitokset voivat painottaa arvo- ja aatetaustaansa tai erityisiä koulutustehtäviään.

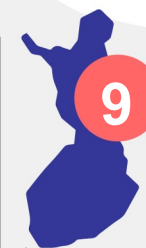
Urheiluopistot (9)

- Koko väestön liikuntakasvatus, ammatillista koulutusta, valmennuskeskustoiminta, vapaa-ajan liikunta-, virkistys- ja matkailupalvelutoiminta.
 - Vst-muotoiseen opetukseen osallistuvista yli puolet ovat lapsia ja nuoria.
 - Liikunnanohjauksen peruskoulutus, liikuntaneuvojan ja pt-koulutus.
 - Ammattiin suuntaava koulutus: vahvistaa liikunta- ja ohjaustaitoja, valmistaa liikunta-alan opiskeluun (valtion tukema vst-koulutus).
- Esim. Santasport (Rovaniemi), Vuokatti
- Ks. SVV-blogi: **Mitä arvoa tuotamme yhteiskunnalle?** Eerika Laalo-Häikiö, pääsihteeri, Urheiluopistot ry.
<https://www.vapausjavastuu.fi/urheiluopistoje-n-sroi/>

700 000
opiskelija-
vuorokautta
vuodessa

800
tutkintoa
vuodessa

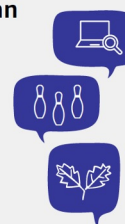
1,4
miljoonaa
asiakaskäyntiä
vuodessa,
näistä
740 000
lapsia ja nuoria
(2021)

valtakunnallista
liikunnan
koulutuskeskusta
eli urheiluopistoa

Urheiluopistojen toiminnan kokonaisuus muodostuu

ammatillisesta koulutuksesta, vapaan sivistystyön koulutuksesta, valmennuskeskustoiminnasta, terveyttä ja hyvinvointia edistävästä maksullisesta palvelutoiminnasta sekä vapaa-ajan liikunta-, virkistys- ja matkailupalvelutoiminnasta.

Urheiluopistojen vapaan sivistystyön lain mukainen koulutustehtävä on edistää eri muodoissa koko väestön liikuntakasvatusta:

liikuntaharrastusta, hyvinvointia ja terveyttä edistävää koulutusta sekä liikunnan järjestö- ja seuratoimintaa palvelevaa koulutusta ja valmennustoimintaa.

Urheiluopistossa opiskelu

- edistää liikunnallisen elämäntavan oppimista.
- lisää arjen hyvinvointia.
- tukee urheilijoiden kasvua ja kehittymistä kohti menestystä.

Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) -ohjelma

- Vst:n tutkimuksen yhteistyöohjelma (2011).
- Vapaa Sivistystyö ry (VST), Itä-Suomen ja Tampereen yliopisto, Åbo Akademi, vst:n oppilaitosten edustajat. Rahoittajana OKM.
- Opinnäyte-, tutkimus- ja harjoitteluyhteistyö, yhteisjulkaisut, keskustelutilaisuudet ja työpajat.

Erityisesti opiskelijoille

- Verkostoituminen vst-kentällä
- Tutkimustyöpajat, väylä kirjoitusten julkaisemiseen, esim. Sivistystori-blogi
- Vertaisryhmä gradu- ja jatko-opiskelijoille (jatkuu keväällä 2025)
- Tutkimustori (tutkimusaiheita, käynnissä olevaa tutkimusta, tutkimusarkisto)

Oma urapolku

- KM, koordinaattori, jatko-opiskelija.
- Aktiivinen hakeutuminen vst-tutkimusta koskevien tehtävien pariin jo KM-opintojen vaiheessa.
 - Esim. SVV:ssä mukana sen alusta (2011) lähtien erilaisissa rooleissa.
 - Tutkimusavustajan tehtävät.
- Tutkijoille tyypilliset pätkätyöt.
- Verkostoitumisen ja verkostojen merkitys.
 - Luottamustehtävät esim. tutkimusverkostoissa, järjestöissä...
- Omien arvojen kirkastamisen merkitys urapolun suuntaajana ja fokusoijana.

Tutkimusaiheita 2024–25 – ideoita esim. opinnäytteisiin

(ks. SVV-tutkimustori, <https://www.vapausjavastuu.fi/tutkimustori/tutkimusaiheita>)

Tekoäly ja kansanopistot

- Kuinka tekoäly sulautuu kansanopiston opetukseen? **Kansanopistoyhdistys** on mukana käynnistämässä henkilöstökoulutusohjelmaa **Tekoäly kansanopisto-opettajan tukiälyksi**, joka käynnistyy syyskuussa 2024. Kansanopiston pedagogiikka pohjautuu vahvasti kohtaamiseen, läsnäoloon ja lähiopetukseen. Koulutuksessa kansanopistojen opettajat ja opetuksen suunnittelijat perehtyvät tekoällyn käyttöön ja hyödyntämiseen omassa työssään. Koulutus koostuu neljästä koulutusosiosta, joista viimeinen pidetään syksyllä 2025. Kansanopistoyhdistys toivottaa opinnäytteentekijän tervetulleeksi havainnoimaan ja analysoimaan henkilöstökoulutusohjelmaa – niitä kysymyksiä, haasteita, onnistumisia ja oivalluksia, joita koulutuksen aikana syntyy.
- Yhteyshenkilö: Anni Henricson, koordinaattori, Suomen Kansanopistoyhdistys (anni.henricson(at)kansanopistot.fi)

Rekrytointi sivistystyössä

- Millainen on sivistystyön työntekijärakenne (esim. ikä- ja sukupuolirakenne)? Millaisia ja kuinka vastuullisia rekrytointiprosessit ovat?

Sivistystyö työllistäjänä

- Millainen yhteiskunnallinen merkitys vapaalla sivistystyöllä on työllistäjänä? Millaisia kansantaloudellisia vaikutuksia on sillä, kun sivistystyön rahoitusta leikataan ja opetushenkilökuntaa jää työttömäksi (valtion verotulojen väheneminen) (esim. kansalaisopistojen opetustunnin hintaa koskevat tiedot saatavilla)?

Kansanvalistusseuran (KVS) ajankohtaiset teemat (yhteyshenkilö: Terhi Kouvo, toimituspäällikkö)

- Aikuisten traumapedagogiikka, sukupolvitaakat
- Opettajankoulutus (erit. aikuiskasvatus ja -koulutus) sisältöineen sekä opettajuus paineineen ja kuormituksineen
- Taide- ja kulttuurikasvatus osana laajempaa sivistystavoitetta
- Aikuismaahanmuuttajaväestön kielen oppiminen ja koulutus sekä kestävyystavoitteiden tukeminen kasvatuksen ja koulutuksen näkökulmasta
- Kansainvälisen koulutuspoliittisen keskustelu jatkuvasta oppimisesta seurantaan
- Aikuiskasvatuksen suhde kolmannen sektorin työhön
- Nykyhallituksen toimet aikuiskasvatuksen näkökulmasta rahoituksesta linjauksiin: poliittista analyysiä, kannanottoja, puheenvuoroja, näkökulmia
- Kaksoisurat
- Yhdenvertaisuus – eriarvoisuus, vähemmistönäkökulmat
- Sivistyksen teemavuonna sivistyksen ja koulutuksen merkitystä yhteiskunnassa ei voi liikaa pitää esillä.
- Dialogi ja dialogisuus aikuiskasvatuksessa
- Työelämän digitalisaatio ja suorittavaa työtä tekevien näkökulma työssä oppimiseen jäävät asiantuntijatyöhön keskittyvissä teemoissa vähälle.
- Ajattomat kasvatustilafilosofiset kysymykset

OKM:n aihe syötteitä

- Jälkiarviointi vapaan sivistystyön lakiuudistuksen 2010-2011 vaikutuksista
- Vapaan sivistystyön tunnettuus
- Vapaan sivistystyön kustannushyödyt ja arviointimenetelmät
- Kansanopistojen pitkien linjojen oppivelvollisuuden piiriin kuuluvien opiskelupaikkojen riittävyys
- Kunnalliset vapaan sivistystyön oppilaitokset TEA-viisariin
- Romanian ylisukupolviset kokemukset vapaasta sivistystyöstä
- Uudistettu tutkintoon johtamaton koulutus –tiedonkeruu (jatkossakin joka vuosi?)
- Yhdenvertaisuussuunnittelun digitaalisen raportointityökalun kehittäminen ja tiedonkeruun pilotointi vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Yhteistyössä Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston kanssa, jos YVV:ssä on kiinnostusta.
- Kestävä kehitys/Ekologinen kestävyys/Ympäristövastuullisuus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa
- Laaja kokoava tutkimus oppivelvollisuuden laajentamisen tavoitteiden toteutumisesta, toimeenpanon onnistumisesta ja uudistuksen vaikuttavuudesta (ml. kansanopistot)
- PIAAC-tuloksia ennakoiva selvitys vapaan sivistystyön osalta?
- PIAAC-tutkimuksen ensimmäiset tulokset

Kiitos!

- Verkkosivut: <https://www.vapausjavastuu.fi>
- Bluesky: <https://bsky.app/profile/svv-ohjelma.bsky.social>
- SVV @ Facebook: [Vapaa Sivistystyö ry - Fritt Bildningsarbete rf | Facebook](#)
- Vapaa Sivistystyö ry: uudet verkkosivut avataan marras-joulukuussa: www.sivistystyo.fi
- SVV tekee yhteistyötä SKOL:in kanssa. Ole mielellään yhteydessä yhteistyötoiveista ([jenni.patari\(at\)sivistystyo.fi](mailto:jenni.patari@sivistystyo.fi))!